

Styret i BB Bank ASA
Postboks 956 Sentrum
5808 BERGEN

VÅR REFERANSE
19/824

DERES REFERANSE

DATO
26.11.2019

Merknader - endelig inspeksjonsrapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i BB Bank ASA 5. og 6. mars 2019. Tilsynet hadde som formål å belyse bankens overordnede styrings- og kontrollsystemer og bankens risikosituasjon og styring og kontroll på kredittområdet, herunder bankens etterlevelse av forbrukslånsretningslinjene. Dessuten ble tilsynet benyttet til å gjennomgå bankens styring og kontroll av operasjonell risiko og bankens tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Til grunn for disse merknadene ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 26. juni 2019 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 14. oktober 2019.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ OG KAPITALISERING

Økonomisk status

BB Bank ASA er en videreføring av finansieringsselskapet BB Finans AS. Virksomheten består i dag av å yte forbrukslån og tilby kredittkort til privatpersoner i Norge. Foretaket ble kjøpt av svenske TF Bank i 2015 og fikk bankkonsesjon i 2017. Banken startet samtidig med å ta imot innskudd fra allmenheten. Ved utgangen av 2. kvartal 2019 utgjorde brutto utlån 1,6 milliarder kroner og sum kundeinnskudd 1,5 milliarder kroner. Banken har ikke utstedt seniorobligasjoner. På årsbasis oppnådde banken i første halvår 2019 en egenkapitalavkastning på 21,7 prosent.

Ren kjernekapitaldekning utgjorde ved utgangen av 2. kvartal 2019 23,2 prosent. Finanstilsynet har mottatt bankens ICAAP for 2019 og signaliserte i den foreløpige tilsynsrapporten at Finanstilsynet vil vurdere bankens kapitalbehov og kapitalmål i løpet av 2. halvår 2019. Ved brev av 3. juni 2019 søkte advokatfirmaet Thommessen AS på vegne av BB Bank ASA om tillatelse til å fusjonere med morbanken TF Bank AB. Hvis BB Bank ASA blir fusjonert med morselskapet, vil den påtenkte SREP-prosessen bli stoppet.

Kredittrisiko

Finanstilsynet ga i den foreløpige tilsynsrapporten uttrykk for at den betydelige andelen misligholdte lån, som blir solgt, viser at en stor andel av bankens kunder selv i gode tider har problemer med å betjene lånene banken innvilger. I tillegg taler usikkerhet knyttet til fremtidig salg av porteføljer og lave nedskrivninger for at den gjenværende tapsrisikoen i utlånsporteføljen er

betydelig, selv om de historiske tapene har vært lave. Styret gir i sitt svar uttrykk for at prisen banken har oppnådd ved salg av misligholdte lån er en bekreftelse på at banken har et forsvarlig risikonivå og at bankens kredittvurderingsprosess er relativt konservativ. Finanstilsynet finner grunn til å bemerke at prisen banken har oppnådd for misligholdte lån må sees i sammenheng med situasjonen i norsk økonomi og rammebetingelsene for å inndrive gjeld, som ikke nødvendigvis vil vedvare.

Likviditetsrisiko

Banken finansierer sin virksomhet med egenkapital, kundeinnskudd og lån fra morbanken. Bankens innskuddsdekning ved utgangen av 2. kvartal 2019 utgjorde 93 prosent. 99 prosent av innskuddene var omfattet av innskuddsgarantiordningen. De myndighetsbestemte indikatorene for likviditet og finansiering, herunder LCR, har vært stabile og med god margin til myndighetskrav. LCR var ved utgangen 2. kvartal 2019 på 117 prosent. NSFR utgjorde på samme tidspunkt 155 prosent.

Operasjonell risiko

Banken har hatt sterk utlånsvekst og har etablert innskudd som nytt produkt. Det er Finanstilsynets erfaring at rask vekst øker den operasjonelle risikoen, herunder risikoen for svindel, hvitvasking- og terrorfinansiering, og dermed behovet for risikoreduserende tiltak. Det er derfor Finanstilsynets vurdering at bankens operasjonelle risiko er økende. Finanstilsynet pekte i den foreløpige tilsynsrapporten dessuten på at bankens utlånsvirksomhet i stor grad er basert på manuelle prosesser, og at manuell saksbehandling av store søknadsmengder innebærer høy risiko for feil og for avvikende behandling og dermed høy operasjonell risiko. Finanstilsynet har dessuten merket seg at uttak av innskudd forutsetter at kundene sender banken et uttaksskjema på papir, som nødvendigvis utløser manuelle prosesser i banken.

Styret viser i sitt svar til at banken i april 2019 tok i bruk et nytt, digitalt søknadsbehandlingssystem som forventes å redusere omfanget av manuelle prosesser og dermed redusere bankens operasjonelle risiko, samtidig som implementeringen av det nye systemet foreløpig ikke har medført nevneverdige utfordringer. Banken forventer imidlertid at den pågående fusjonsprosessen med morbanken i en overgangsperiode vil øke den operasjonelle risikoen. Styret legger for øvrig vekt på at bankens vekst skal skje på områder der banken har etablerte prosesser, og at banken ikke har planer om å ekspandere til nye markeder eller tilby nye produkter. Styrets vurdering er derfor at den operasjonelle risikoen er relativt stabil. Styret vil likevel påse at risikoen knyttet til manuelle prosesser vurderes i forbindelse med kapitalvurderingsprosessene.

Omdømmerisiko

Finanstilsynet pekte i den foreløpige rapporten på at omdømmerisiko knyttet til forbrukervern er et sentralt risikoelement for en bank som tilbyr forbruksfinansiering direkte og via agenter. Styret opplyser i sitt svar at det har merket seg Finanstilsynets kommentarer vedrørende omdømmerisiko.

FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

Overordnet styring og kontroll

Strategi og overordnede retningslinjer

Finanstilsynet ga i den foreløpige tilsynsrapporten uttrykk for at virksomhetsplanen, som tjente som bankens strategiplan, fremsto som mer beskrivende enn retningsgivende. Finanstilsynet bemerket at

planen ikke formidlet de strategiske synspunktene styrets leder ga uttrykk for under inspeksjonen. Virksomhetsplanen omtalte heller ikke hvilke krav og rammebetingelser morbanken har kommunisert for BB Bank, og planen ga ikke retningsgivende føringer for utlåns- og innskuddsområdet. Styret gir i sitt svar uttrykk for at bankens risikostyring er forsvarlig, etterrettelig og i samsvar med gjeldende lover og regler. Ifølge styret er det likevel tatt skritt for å implementere endringer i styringssystemet som optimaliserer risikostyringen. Styret påpeker for øvrig at selv om fusjon med morselskapet vil medføre at bankvirksomheten i Norge i større utstrekning enn tidligere vil bli styrt direkte fra TF Bank, vil det bli tatt tilbørlig hensyn til Finanstilsynets kommentarer i bankens videre strategiske arbeid og i organiseringen av virksomheten.

Finanstilsynet legger til grunn at ambisjoner om høy egenkapitalavkastning vanskelig kan opprettholdes uten at det tas betydelig risiko. Finanstilsynet ba derfor styret påse at banken utvikler systemer for å måle risiko og risikojustert lønnsomhet og fastsetter et avkastningsmål som er forenlig med en forsvarlig risikoprofil for banken. Styret opplyser i sitt svar at det vil påse at det utvikles ytterligere systemer for å måle risiko.

Uavhengig risikokontroll

Finanstilsynet ga i den foreløpige tilsynsrapporten uttrykk for at omtalen av risikokontrollfunksjonen i BB Bank ASAs styringsdokumenter kunne tyde på en mangelfull forståelse i banken av innholdet i uavhengig risikostyring. Finanstilsynet presiserte derfor at den uavhengige risikokontrollfunksjonens oppgave er å sikre at de relevante organisatoriske enhetene og foretaket som helhet identifiserer, evaluerer, måler, overvåker, rapporterer og styrer risiko, og funksjonen skal selv utvikle og bruke hensiktsmessige verktøy og prosesser for å overvåke foretakets risiko, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 29. Risikokontrollfunksjonen bør delta i ledelsens diskusjoner om risiko og strategi og bidra til at foretakets uttalte risikoappetitt operasjonaliseres i form av måltall og risikorammer. Styret opplyser i sitt svar at det tar Finanstilsynets kommentarer om uavhengigheten til bankens risikokontrollfunksjon til etterretning.

Bankens uavhengige risikokontroll ble på tilsynstidspunktet utført av konsernets risikokontroller. Under tilsynet ble det opplyst at denne personen, på grunn av prioriteringen av konsernoppgaver, ikke hadde utarbeidet selvstendige analyser eller granskninger av BB Bank ASAs virksomhet og ikke hadde vært til stede i banken bortsett fra på video ved presentasjon av kvartalsvise risikoreporter i styret. Etter Finanstilsynets oppfatning forutsetter en forsvarlig, uavhengig risikokontrollfunksjon at personene som har denne oppgaven, kjenner styrker og svakheter ved bankens organisasjon, prosesser, systemer og kontrollaktiviteter, og derfor i stor grad må være til stede i banken. Som minimum må det derfor være noen som har sin arbeidsplass i banken som utfører den uavhengige risikokontrollen. Uavhengig av personens formelle tilknytning forventes det at bankens uavhengige risikokontroll samarbeider med den tilsvarende konsernfunksjonen. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar opplyser at BB Bank ASA har ansatt en lokal risikokontroller, og at det er planlagt at denne stillingen vil bli opprettholdt ved fusjon med morbanken. Stillingsinnehaveren vil være direkte underlagt konsernets risikostyringsfunksjon. Det fremgår dessuten av styrets svar at også morbanken har besluttet å styrke sin risikokontroller-funksjon med en ny stilling. Den nye stillingen skal ha hovedfokus på kredittrisiko og ha utvidet adgang til bankens sentrale datavarehus.

Styring og kontroll av kredittrisiko

Strategi og retningslinjer

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige tilsynsrapporten at det styrefastsatte kredittpolicy-dokumentet ikke tydeliggjorde hvilke kundesegmenter som er bankens målgruppe og hvilken risikoprofil styret ønsker. Kredittpolicydokumentet anga heller ikke hvilke forhold som skal vektlegges i kredittvurderingsprosessen eller hvordan innvilgede lån og kreditter skal overvåkes, risikovurderes og regnskapsmessig verdsettes. Heller ikke porteføljesalg var omtalt. Finanstilsynet ba derfor styret påse at bankens kredittpolicydokument beskriver risikoen banken ønsker å eksponere seg mot og angir hvordan banken skal styre og overvåke sin kredittrisiko. Styret opplyser i sitt svar at det tar Finanstilsynets kommentarer til etterretning og vil foreta en fornyet gjennomgang av kredittpolicydokumentet.

Finanstilsynet anbefalte i tillegg styret å forbedre styringen av bankens kredittrisiko ved å fastsette rammer og måltall for porteføljesammensetning og porteføljekvalitet. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar opplyser at gjennomgangen av kredittpolicydokumentet vil inkludere fornyet gjennomgang og vurdering av fastsatte rammer for porteføljesammensetning og porteføljekvalitet og vurdere behovet for ytterligere rammer.

Kredittvurderingsprosesser

Finanstilsynet har merket seg at banken etter tilsynet gradvis har tatt i bruk det varslede digitale søknadsbehandlingssystemet. Styret opplyser at systemet har forbedret bankens søknadsprosessering i høy grad.

Verdsettelse av utlån

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige rapporten at det betydelige tapet banken må bokføre ved salg av porteføljer, viser at de foretatte nedskrivningene for lån med restanse har vært for lave. Finanstilsynet ba derfor styret vurdere om bankens nedskrivninger av forbrukslån og kredittkort bør økes. Finanstilsynet har merket seg at banken etter tilsynet har justert prosessen for tapsnedskrivninger slik at det foretas separate vurderinger for lån der betalingsfristen er overskredet med 30 dager til 60 dager og lån der betalingsfristen er overskredet 60 dager til 90 dager, og at endringen har medført en økning i gruppenedskrivningene. For lån som er forfalt med mer enn 90 dager, fastholder banken at historisk løsningsgrad og mottatte kontantstrømmer tilsier at nedskrivningssatser som tilsvarer prisen som oppnås ved salg, gir et riktig nedskrivningsnivå. Finanstilsynet bemerker at usikkerheten knyttet til fornyelse av forhåndssalgavtaler ("forward flow") er økt. Finanstilsynet understreker samtidig styrets ansvar for at verdsettelsen av bankens utlånsportefølje til enhver tid er forsvarlig.

Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar bekrefter at banken har en modell for tapsnedskrivninger som tilfredsstillende kravene i IFRS 9. Modellen er godkjent av morbankens revisor og benyttes på konsernnivå.

Overvåking og rapportering

Finanstilsynet understreket i den foreløpige tilsynsrapporten at risikorapportene på en systematisk og oversiktlig måte bør beskrive utviklingen i bankens kredittrisiko, herunder vise utviklingen i aldersfordelt mislighold. Styret opplyser i sitt svar at det tar Finanstilsynets kommentar til etterretning, og at styret har igangsatt en intern prosess for å oppdatere kredittrisikorapportene med sikte på å gi et mer systematisk og helhetlig bilde av utviklingen i bankens kredittrisiko.

Etterlevelse av boliglånsforskriften

Finanstilsynet ga i den foreløpige tilsynsrapporten uttrykk for at det ikke anses som forsvarlig å forutsette at søkerens samboer/ektefelle har vilje og evne til å betale halvparten av husholdningens kostnader uten å ha dokumentasjon for en så avgjørende forutsetning. Styret opplyser i sitt brev at banken vil spørre kundene om 50/50-fordeling av kostnadene knyttet til boliglån. Finanstilsynet anser ikke dette som tilstrekkelig. I Finanstilsynets oppsummering fra stedlige tilsyn i seks forbrukslånsbanker, som ble offentliggjort 10. mai 2019, er det derfor understreket at det må etableres kontrolltiltak for å påse at ektefelle/samboer har tilstrekkelig inntekter før bankene kan legge til grunn i betjeningsevnevurderingen at ektefelle/samboer deler på kostnadene knyttet til boliggjelden. I den foreløpige tilsynsrapporten påpekte Finanstilsynet dessuten at bankens betjeningsevnevurdering forutsatte at ektefellene deler på søkerens levekostnader, men at søkeren ikke deler på ektefellens individspesifikke kostnader. Banken må derfor endre sin betjeningsevnevurdering for søkere som er samboere/ektefeller. Finanstilsynet ber styret i tillegg påse at det bringes samsvar mellom bankens retningslinjer for betjeningsevnevurdering og bankens faktiske vurderingspraksis.

Finanstilsynet påpekte i den foreløpige rapporten at banken ikke inkluderer utgifter til barnehage og SFO i likviditetsberegningen. Det ble dessuten påpekt at bankens beregning heller ikke omfatter utgifter til drift og vedlikehold av bil og utgifter knyttet til det å eie egen bolig (kommunale avgifter, strøm, forsikring og vedlikehold). Styret opplyser i sitt svar at banken vil øke minimumsatsen for levekostnader slik at satsen inkluderer utgifter til SFO, bil og bolig, i tillegg til at saksbehandler skal vurdere behovet for skjønnsmessig påslag. Finanstilsynet forventer at også utgifter til barnehage inkluderes i bankens vurdering av betjeningsevne, basert på innhentet opplysning om barnas alder. Finanstilsynet bemerker i tillegg at bankens anslag for kundenes levekostnader må inkludere et tillegg utover SIFO-budsjettet som er tilstrekkelig stort til å ta hensyn til relevante utgiftstyper som ikke ligger inne i SIFO-budsjettet, som heletjenester, feriereiser, gaver mv.

Når det gjelder utgifter knyttet til lån som skal videreføres, bygget banken på tilsynstidspunktet på beløpet søkerne selv oppga i søknadsskjemaet, og det fremgikk ikke av de relevante enkeltsakene at det var foretatt en rimelighetskontroll av de oppgitte beløpene. Styret opplyser generelt i sitt svar at innføringen av gjeldsregister vil bidra til å optimalisere beregningen av kundenes betjeningsevne. Finanstilsynet understreket i oppsummeringen etter stedlige tilsyn i seks forbrukslånsbanker, ref. ovenfor, at bankene må etablere rutiner for å beregne lånekostnader som legger til grunn faktisk gjenværende løpetid for gjeld som skal videreføres.

Det stedlige tilsynet avdekket at BB Bank ASA ikke hensyntok effekten av renteøkning ved beregning av betjeningsevnen for kunder som søker om kredittkortramme. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar opplyser at effekten av renteøkning vil bli hensyntatt også for kredittkort.

Styret gir i sitt svar generelt uttrykk for at bankens modell for å beregne kundenes betjeningsevne er forsvarlig, og understreker betydningen av at saksbehandlerne skal snakke med hver enkelt søker for å kunne danne seg et inntrykk av den enkeltes økonomi. Styret mener dessuten at bankens misligholdsandel viser at banken gjennomfører gode kredittvurderinger. Finanstilsynet bemerker likevel at den samlede effekten av at BB Bank ASA i sin betjeningsevneberegning ikke inkluderte utgifter til barnehage/SFO og ikke hensyntok utgifter til bil og bolig, utgjorde mer enn 10 000 kroner pr. måned for en enslig søker med to barn i SFO. En søker som ikke hadde tilstrekkelig inntekt til å betjene et nytt lån når disse kostnadene hensyntas, kunne dermed likevel oppnådd et maksimalt lånebeløp i BB Bank. Samlet sett førte bankens likviditetsberegning dermed til at banken

i betydelig grad overvurderte søkeres gjeldsbetjeningsevne. Endringene i bankens beregningsforutsetninger som er varslet i styrets svarbrev, vil ved anvendelse av realistiske satser medføre en betydelig styrking av bankens betjeningsevnevurdering. Finanstilsynet understreker bankens ansvar for ikke å innvilge lån som påfører kunder økonomiske problemer.

Etterlevelsesrapportering

Finanstilsynet påpekte i den foreløpige rapporten at bankens etterlevelsesrapportering på tilsynstidspunktet var basert på uttrekk av et mindre antall enkeltsaker. I etterlevelsesrapporten til styret for 2. kvartal 2018 er det dessuten konkludert med at mangelfull dokumentasjon av kredittprosessen i den enkelte sak ikke ga grunnlag for å konstatere om retningslinjenes bestemmelser om betjeningsevne og gjeldsgrad var oppfylt. Denne vurderingen stemmer overens med Finanstilsynets erfaring fra gjennomgang av fremlagte enkeltsaker. Finanstilsynet bemerket derfor at banken hverken oppfylte bestemmelsen i forbrukslånsretningslinjene § 2 om å kunne dokumentere at innvilgelsene av lånene er basert på en forsvarlig kredittvurdering eller bestemmelsen i § 7 om å rapportere til foretakets styre om etterlevelsen av retningslinjene. Begge disse kravene er videreført i forbrukslånsforskriften. Styret erkjenner i sitt svar at enkelte deler av kredittvurderingsprosessen på grunn av manuelle prosesser ikke lar seg dokumentere, men mener likevel at banken har systemer for å kontrollere etterlevelsen av forskriften. Styret opplyser i tillegg at bankens nye, digitaliserte søknadsbehandlingssystem tillater større grad av automatisert kontroll av etterlevelsesprosessen, og at styret vil benytte ekstern juridisk bistand for å kvalitetssikre rutineene for bankens etterlevelsesrapportering. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at forbrukslånsforskriften etterleves.

Etterlevelse av forskrift om fakturering av kredittkortgjeld

Finanstilsynet konkluderte i den foreløpige tilsynsrapporten med at bankens kredittkortfakturaer ikke tilfredsstilte kravene i forskrift om fakturering av kredittkortgjeld om å angi størrelsen på samlet utestående kreditt som foreslått beløp for en betalingstransaksjon, samt gjøre forbrukeren kjent med at beløpet kan endres til et annet beløp. Det ble også stilt spørsmål ved om fakturaen klart angir hvor stor del av beløpet som forfaller til betaling. Finanstilsynet ba derfor styret påse at bankens fakturaer ble endret slik at det ikke er noen tvil om at kundene oppfordres til å betale totalt skyldig beløp. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar opplyser at banken har gjennomført nødvendige endringer av fakturaene.

Styring og kontroll av likviditetsrisiko

Stresstester

Banken kunne under tilsynet ikke dokumentere at det var gjennomført stresstester i tråd med likviditetsforskriften. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar opplyser at banken i 2019 har tatt inn stresstesting av likviditet i sin årlige likviditetsvurdering (ILAAP). Resultatene av testene er dessuten tatt inn i styrerapportene og resultatene er anvendt ved vurdering av likviditetsstrategien og ved fastsettelse av retningslinjer og rammer for likviditetsrisiko.

Styring og kontroll av operasjonell risiko

BB Bank ASA har utkontraktert store deler av virksomheten til eksterne parter, og bankens IKT-oppgaver er utkontraktert til morselskapet. Finanstilsynet pekte i den foreløpige rapporten på at banken er ansvarlig også for utkontraktert virksomhet. Banken derfor må ha tilstrekkelig bemanning

og ressurser for å føre kontroll med den utkontrakterte virksomheten og med bankens bruk av agenter. Finanstilsynet har merket seg fra styrets svar at banken i september 2019 meldte om konsernintern overføring av sentrale, driftsrelaterte IKT-oppgaver til morselskapet.

Styring og kontroll av omdømmerisiko

Finanstilsynet ba i den foreløpige rapporten styret vurdere om omdømmerisiko bør få en mer fremtredende rolle i bankens styringsdokumentasjon og risikovurdering. Styret påpeker i sitt svar at omdømmerisiko mer er en konsekvens av interne og eksterne hendelser, men vil likevel påse at omdømmerisiko gis en mer fremtredende plass i fremtidige risikovurderinger.

Styring og kontroll av risiko knyttet til anti-hvitvasking og terrorfinansiering

Policy, retningslinjer og ansvarfordeling

På tidspunktet for det stedlige tilsynet var bankens etterlevelsesansvarlige også bankens anti-hvitvaskingsansvarlige og den som foretok oppfølging av transaksjonsovervåkingssystemet, samt gjennomførte intern opplæring. Finanstilsynet ba i den foreløpige tilsynsrapporten styret påse at bankens arbeid med antihvitvasking blir organisert i henhold til rundskriv 8/2019, som ble avgitt etter at det stedlige tilsynet hadde funnet sted. I rundskrivet er det fastslått at hvitvaskingsansvarlige i foretak som skal ha andrelinjeforsvar (dvs. blant annet banker) skal være plassert i første linje, men ut fra proporsjonalitetshensyn kan funksjonen, basert på en risikovurdering, plasseres i annen linje. Hvitvaskingsansvarlige kan imidlertid ikke være samme person som bankens etterlevelsesansvarlige. Finanstilsynet påpekte i tillegg viktigheten av at det er avsatt tilstrekkelige ressurser til arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar opplyser at banken nå har separert rollene som hvitvaskings- og etterlevelsesansvarlig og at hvitvaskingsansvarlige er plassert i første linje. Dessuten er instruksen for antihvitvask revidert for å tydeliggjøre ansvarsfordelingen på området.

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige rapporten at bankens interne retningslinjer for forsterket kundekontroll og løpende oppfølging av kunder i ulike risikoklasser ikke fullt ut tilfredsstilte kravene i hvitvaskingsloven § 8. I sitt svar opplyser styret at det er utarbeidet et vedlegg til bankens instruks for antihvitvask som beskriver normale og forsterkede kundetiltak. Finanstilsynet understreker viktigheten av at banken har interne retningslinjer som sikrer at banken er i stand til å identifisere og håndtere risiko, samt oppfylle kravene i hvitvaskingsregelverket.

Risikovurdering knyttet til bankens virksomhet

Ifølge hvitvaskingsloven § 7 skal banken identifisere og vurdere risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til virksomheten, herunder ta i betraktning virksomhetens art og omfang. I den foreløpige rapporten påpekte Finanstilsynet at bankens risikovurdering tydeligere bør beskrive den særskilte risikoen banken er utsatt for som følge av sin forretningsmodell. Finanstilsynet har merket seg fra styrets svar at det er utarbeidet en oppdatert risikovurdering der risikoen knyttet til forretningsmodell er vurdert.

Løpende overvåking og oppfølging av risiko knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering

Under det stedlige tilsynet ble det bekreftet at banken kun månedlig gjennomgikk transaksjoner som er blitt flagget som følge av mistanke om at midlene har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Finanstilsynet kritiserte i den foreløpige rapporten at banken dermed ikke var i stand

til å oppfylle plikten om å varsle Økokrim før gjennomføringen av transaksjonen, eller umiddelbart etter at transaksjonene er gjennomførte, jf. hvitvaskingsloven § 27 (2). Kravet om umiddelbar rapportering til Økokrim i de tilfeller der det er umulig å rapportere før transaksjonen gjennomføres, følger av både 2009-loven og 2018-loven. Månedlig gjennomgang av transaksjonene møter åpenbart ikke kravene i loven og utgjør en alvorlig overtredelse. I rundskriv 8/2019, som ble publisert i etterkant av inspeksjonen, har Finanstilsynet presisert at foretakene skal ha rutiner for daglig oppfølging av resultatet av den elektroniske overvåkingen. I tillegg ga Finanstilsynet i den foreløpige rapporten uttrykk for at det anses som uheldig at gjennomgangen av mistenkelige transaksjoner foretas av bankens etterlevelsansvarlige. Det fremgår av styrets svar at styret er enig i Finanstilsynets kritikk av den lave frekvensen for gjennomgang av mistenkelige transaksjoner, og Finanstilsynet har merket seg at banken umiddelbart etter tilsynet endret praksis til daglig gjennomgang av slike transaksjoner. Dessuten opplyser styret at ansvaret for gjennomgangen er flyttet fra andre til første linje.

I henhold til hvitvaskingsloven § 24 skal banken følge opp kundeforholdet basert på innhentede kundeopplysninger og annen relevant informasjon, samt overvåke kundeatferd, herunder transaksjonsmønstre. I den foreløpige rapporten påpekte Finanstilsynet at den løpende oppfølgingen av kundeforhold ikke kan begrenses til transaksjonsovervåking og screening mot PEP- og sanksjonslister. Det fremgår av styrets svar at banken gjennomfører ytterligere kundetiltak basert på transaksjonsovervåkingen og screeningen. Styret opplyser dessuten at kundemassen kontrolleres mot folkeregisteret minimum hver annen måned. Finanstilsynet bemerker at banken plikter å gjennomføre kundetiltak jevnlig som ledd i sin løpende oppfølging, jf. hvitvaskingsloven § 24 (2), for å sikre at også kundeforhold som ikke utløser alarmer i det elektroniske overvåkingssystemet er gjenstand for løpende oppfølging.

Finanstilsynet ber om å få tilsendt kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets merknader blir behandlet.

Finanstilsynet ber dessuten om en ajourført oversikt over tiltak banken har gjennomført for å etterkomme påpekningene i denne tilsynsrapporten om mangelfull etterlevelse av forbrukslånsforskriften innen 1. mars 2020.

Kopi av dette brevet bes sendt til ekstern revisor.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Bernt Chr. Grønvold
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:
Finansinspeksjonen